

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

9. listopadu 2006 *

Ve věci C-346/05,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím cour du travail de Liège (Belgie) ze dne 6. září 2005, došlým Soudnímu dvoru dne 22. září 2005, v řízení

Monique Chateignier

proti

Office national de l'emploi (ONEM),

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení J. Klučka, předseda sedmého senátu, zastupující předseda pátého senátu,
R. Silva de Lapuerta (zpravodaj) a J. Makarczyk, soudci,

* Jednací jazyk: francouzština.

generální advokátka: C. Stix-Hackl,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Office national de l'emploi (ONEM) R. Jolym, avocat,
- za belgickou vládu M. Wimmerem, jako zmocněncem,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s G. Aiellem, avvocato dello stato,
- za Komisi Evropských společenství V. Kreuschitzem a J.-P. Keppennem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky,
rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 39 odst. 2 ES, jakož i čl. 3 odst. 1 a čl. 67 odst. 2 a 3 nařízení Rady (EHS) ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3, dále jen „nařízení č. 1408/71“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi M. Chateignier a Office national de l'emploi (dále jen „ONEM“) ohledně toho, že jí ONEM odmítl poskytnout dávky v nezaměstnanosti, jelikož nezískala alespoň jeden den zaměstnání v Belgii, kde měla v době podání žádosti o tyto dávky bydliště.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Článek 3 odst. 1 nařízení č. 1408/71 stanoví:

„S výhradou zvláštních ustanovení tohoto nařízení mají osoby s bydlištěm na území jednoho z členských států, na něž se vztahuje toto nařízení, stejná práva a povinnosti

podle právních předpisů kteréhokoli členského státu jako státní příslušníci uvedeného státu.“

4 Podle čl. 67 odst. 2 a 3 nařízení č. 1408/71:

„2. Příslušná instituce členského státu, jehož právní předpisy podmiňují získání, zachování nebo opětné nabytí nároků na dávky získáním dob zaměstnání, přihlíží v nezbytné míře k dobám pojištění nebo zaměstnání získaným podle právních předpisů kteréhokoli jiného členského státu, jako by to byly doby zaměstnání získané podle jí uplatňovaných právních předpisů.

3. S výjimkou případů uvedených v čl. 71 odst. 1 písm. a) bodě ii) a písm. b) bodě ii) se odstavce 1 a 2 použijí pod podmínkou, že dotyčná osoba naposled získala:

— v případě odstavce 1 doby pojištění,

— v případě odstavce 2 doby zaměstnání,

v souladu s právními předpisy, na jejichž základě jsou dávky požadovány.“

Vnitrostátní právní úprava

- 5 Vnitrostátní právní úpravu platnou ke dni, kdy ONEM zamítl M. Chateignier přiznat dávky v nezaměstnanosti, tvořila královská vyhláška ze dne 25. listopadu 1991 o úpravě nezaměstnanosti (*Moniteur belge*, 31. prosince 1991, s. 29888, dále jen „královská vyhláška“).

- 6 Čl. 37 odst. 2 královské vyhlášky stanoví:

„Zaměstnání uskutečněné v zahraničí se zohledňuje [pro účely přiznání nároku na dávky v nezaměstnanosti], pokud by z něj muselo být v Belgii odvedeno pojistné na sociální zabezpečení, včetně příspěvků pojištění v nezaměstnanosti.“

- 7 Čl. 43 odst. 1 třetí pododstavec královské vyhlášky stanoví:

„Články 35, 36, 37 odst. 2 a 38 odst. 2 se uplatní pouze v mezích mezinárodní smlouvy. Články 35 a 36 se nicméně uplatňují i na státní příslušníky zemí, které jsou uvedeny v zákoně ze dne 13. prosince 1976, kterým se schvalují dvoustranné dohody o zaměstnávání zahraničních pracovníků v Belgii.“

- 8 Ústavnost zmíněného článku 43 byla napadena u Cour de cassation (Belgie), který rozsudkem ze dne 25. března 2002 rozhodl o nepoužitelnosti tohoto ustanovení.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 9 Monique Chateignier, francouzská státní příslušnice, se dne 8. října 1994 vdala za belgického státního příslušníka a usadila se v Belgii.
- 10 Dne 17. října 1994 vyplnila žádost o poskytnutí dávek v nezaměstnanosti, ve které uvedla, že má francouzskou státní příslušnost. Následující den podala novou žádost, kde uvedla, že sňatkem nabyla belgickou státní příslušnost. Tato druhá žádost byla se svými přílohami předána dne 9. prosince 1994 příslušnému oblastnímu úřadu. Ten rozhodnutím ze dne 1. února 1995 přiznal žadatelce zmíněné dávky s účinností ke dni podání žádosti.
- 11 Dne 2. října 1995 předložila M. Chateignier po svém přestěhování příslušné instituci nový dokument, v němž uvedla, že má stále francouzskou státní příslušnost. Bylo zahájeno šetření, na jehož základě bylo zjištěno, že si M. Chateignier ponechala svou francouzskou státní příslušnost.
- 12 Rozhodnutím ze dne 15. prosince 1995 vyloučil ONEM M. Chateignier s účinností od 18. prosince 1995 z poskytování dávek v nezaměstnanosti, a to proto, že vzhledem ke své státní příslušnosti a nezískání jednoho dne zaměstnání v Belgii nemůže tyto dávky nárokovat. Jelikož na základě výše uvedeného rozsudku Cour de cassation ze dne 25. března 2002 muselo být rozhodnuto o nepoužitelnosti článku 43 královské vyhlášky ve věci v původním řízení, požadoval ONEM podle předkládajícího soudu získání doby zaměstnání pouze na základě čl. 67 odst. 3 nařízení č. 1408/71.

- 13 Dne 21. prosince 1995 předložila M. Chateignier poté, co splnila podmínku získání jednoho dne zaměstnání v Belgii, novou žádost o dávky v nezaměstnanosti. Proto bylo rozhodnutí ONEM ze dne 15. prosince 1995 zrušeno a žadatelce byl přiznán nárok na výše uvedené dávky s účinností od 21. prosince 1995, což byl den, kdy podala novou žádost.
- 14 Dne 10. května 1996 však ONEM rozhodl, že M. Chateignier nesplnila ke dni podání své první žádosti podmínky na přiznání nároku na uvedené dávky, a že by v důsledku toho měla vrátit částky, které bezdůvodně získala v období od 11. října 1994 do 10. prosince 1995.
- 15 Jelikož toto rozhodnutí bylo v prvním stupni potvrzeno rozsudkem tribunal du travail de Namur (Belgie), podala M. Chateignier proti tomuto rozsudku odvolání u předkládajícího soudu.
- 16 Za těchto podmínek se cour du travail de Liège rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Umožňují čl. 39 [odst.] 2 [ES] a čl. 3 [odst.] 1 nařízení č. 1408/71, které zajišťují rovné zacházení s pracovníky z členských států, jakož i volný pohyb osob, včetně pracovníků, vykládat čl. 67 [odst.] 3 nařízení č. 1408/71 tak, že ukládá pracovníkovi, který je státním příslušníkem členského státu, povinnost získat dobu, která zakládá nárok na dávky v nezaměstnanosti v zemi bydliště, i když vnitrostátní právní předpisy tohoto státu takovou povinnost pracovníkovi, který je cizím státním příslušníkem, neukládají, ať již pochází z třetího státu, nebo z členského státu?“

K předběžné otázce*K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce*

17 Úvodem ONEM zpochybňuje přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě čtyř důvodů. Soudní dvůr zaprvé není příslušný k posouzení slučitelnosti belgického práva s právem Společenství. Zadruhé se Soudní dvůr nemůže v rámci předběžné otázky k výkladu ustanovení sekundárního práva Společenství vyslovit k platnosti takového ustanovení. Právo Společenství není zatřetí použitelné na situaci, která byla předkládajícím soudem předložena pro srovnání, tedy na situaci státních příslušníků států, které nejsou členskými státy Evropské unie. Začtvrté se ONEM domnívá, že předpoklad, o který se opírá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, tedy že existuje režim, který je pro cizince pocházející z nečlenských států EU příznivější než pro státní příslušníky členských států, není správný.

18 I když je skutečností, že Soudní dvůr není v souladu se svou ustálenou judikaturou příslušný rozhodnout podle článku 234 ES o slučitelnosti vnitrostátního ustanovení s právem Společenství, nic to nemění na tom, že může ze znění otázek formulovaných vnitrostátním soudem, s ohledem na údaje, které tento soud předložil, vyvodit skutečnosti spadající do výkladu práva Společenství za účelem umožnění vnitrostátnímu soudu vyřešit právní problém, který mu byl předložen (viz rozsudek ze dne 28. ledna 1992, *López Brea a Hidalgo Palacios*, C-330/90 a C-331/90, Recueil, s. I-323, bod 5, a rozsudek ze dne 30. září 2003, *Köbler*, C-224/01, Recueil, s. I-10239, bod 60).

19 Mimoto je třeba připomenout, že Soudnímu dvoru, rovněž podle jeho ustálené judikatury, zůstává vyhrazeno, nejsou-li případně otázky formulovány náležitým

způsobem nebo překračují-li rámec funkcí, které mu svěřuje článek 234 ES, určit ze skutečností předložených vnitrostátním soudem, a zejména z odůvodnění předkládacího aktu ta ustanovení práva Společenství, která s přihlédnutím k předmětu sporu vyžadují výklad nebo případně posouzení platnosti (viz rozsudek ze dne 29. listopadu 1978, *Pigs Marketing Board*, 83/78, Recueil, s. 2347, bod 26, a rozsudek ze dne 18. listopadu 1999, *Teckal*, C-107/98, Recueil, s. I-8121, bod 34).

20 V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že vyloučení M. Chateignier z poskytování dávek v nezaměstnanosti, ke kterému došlo na základě rozhodnutí ONEM ze dne 15. prosince 1995, vychází pouze z okolnosti, že žadatelka informovala orgán vyplácející tyto dávky o tom, že na rozdíl od údajů, které uvedla ve své první žádosti o dávky, není belgickou státní příslušnicí, nýbrž že si ponechala francouzskou státní příslušnost.

21 Za těchto okolností vyplývá ze samotného znění předkládacího rozhodnutí, že takovou situaci, jaká je předmětem původního řízení, může být dotčena zásada rovného zacházení, a ta proto může spadat do působnosti, která je svěřena Soudnímu dvoru v rámci článku 234 ES.

22 Konečně, pokud jde o argument ONEM, podle kterého se položená otázka opírá o nesprávný předpoklad, je třeba konstatovat, že v situaci, kdy mezi správními a soudními orgány členského státu existují, či se zdá, že existují, skutečné nebo zdánlivé názorové rozpory ohledně správného výkladu vnitrostátního předpisu, zejména pokud jde o jeho přesnou působnost, nenáleží Soudnímu dvoru rozhodnout, který výklad je s právem Společenství konformní, nebo který je nejkonformnější. Soudnímu dvoru naproti tomu přísluší podat výklad práva Společenství s ohledem na takový skutkový a právní stav, jaký je popsáný

předkládajícím soudem, aby byly tomuto soudu poskytnuty skutečnosti potřebné pro vyřešení sporu, který mu byl předložen (viz rozsudek ze dne 1. února 2001, Mac Quen a další, C-108/96, Recueil, s. I-837, bod 18).

- 23 Z předchozích úvah vyplývá, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

K věci samé

- 24 I když předkládající soud srovnáním situace žalobkyně v původním řízení se situací pracovníků, kteří nepocházejí ze Společenství, formálně omezil svoji žádost na výklad čl. 3 odst. 1 a čl. 67 odst. 2 a 3 nařízení č. 1408/71, není taková okolnost překážkou pro to, aby mu Soudní dvůr poskytl všechny skutečnosti výkladu práva Společenství, které mohou být potřebné pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, ať již na ně odkazoval v položených otázkách, či nikoli (viz zejména rozsudek ze dne 12. prosince 1990, SARPP, C-241/89, Recueil, s. I-4695, bod 8, a rozsudek ze dne 7. září 2004, Trojani, C-456/02, Sb. rozh. s. I-7573, bod 38).

- 25 V tomto ohledu je třeba mít za to, že ustanovením práva Společenství, které ve věci v původním řízení vyžaduje výklad, je zásada rovného zacházení s pracovníky pocházejícími ze Společenství, jelikož z předkládacího rozhodnutí jasně vyplývá, že se státním příslušníkem jiného členského státu, než je Belgické království,

a belgickým státním příslušníkem není pro účely přiznání dávek v nezaměstnanosti zacházeno stejným způsobem, a to ani v podobných situacích.

26 Jelikož podle předkládacího rozhodnutí bude u belgického státního příslušníka, „který pracoval v zahraničí, [jeho] doba tam uskutečněného zaměstnání postavena naroveň zaměstnání v Belgii, ze kterého bylo placeno pojistné na sociální zabezpečení včetně příspěvků pojištění v nezaměstnanosti, zatímco u [státního příslušníka Společenství jiného členského státu, než je Belgické království], nebude přihlédnuto k žádnému zaměstnání v zahraničí, kromě případů, kdy tak stanoví zvláštní předpisy pro státní příslušníky Evropské unie“, je tudíž třeba posoudit, zda je ve světle rovného zacházení s pracovníky pocházejícími ze Společenství takový následek v souladu s právem Společenství.

27 V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že ke dni podání své první žádosti měla M. Chateignier francouzskou státní příslušnost a byla držitelkou povolení k pobytu jako státní příslušnice členského státu Evropského společenství.

28 Tato žádost mimoto předpokládala, že ten, kdo tuto žádost sepsal, je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Je také nesporné, že dávky, které jsou předmětem původního řízení, představují dávky v nezaměstnanosti ve smyslu článků 67 až 71 nařízení č. 1408/71.

29 Z toho plyne, že M. Chateignier spadá jako státní příslušnice členského státu hledající zaměstnání v jiném členském státě do oblasti působnosti článku 39 ES, a požívá tudíž práva na rovné zacházení stanoveného v odstavci 2 tohoto ustanovení.

Jelikož se jedná o sociální zabezpečení, je toto právo konkrétně vyjádřeno zejména v čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1408/71.

30 Pokud jde o dosah tohoto práva, Soudní dvůr se již vyslovil ke skutečnosti, že účelem takových ustanovení, jako je článek 39 ES, je vyloučit všechna opatření, která v oblasti volného pohybu pracovníků zacházejí se státním příslušníkem jiného členského státu přísněji nebo jej staví za stejných okolností do nevýhodné právní nebo skutkové situace vůči vlastnímu státnímu příslušníkovi (viz rozsudek ze dne 13. prosince 1984, Haug-Adrion, 251/83, Recueil, s. 4277, bod 14).

31 Ve věci v původním řízení není pochyb, že aplikace ustanovení obsažených v nařízení č. 1408/71 ze strany ONEM vede k rozdílnému zacházení s belgickými státními příslušníky a se státními příslušníky jiných členských států.

32 Takové rozdílné zacházení by bylo odůvodněné pouze tehdy, pokud by se opíralo o objektivní úvahy, které jsou nezávislé na státní příslušnosti dotčených osob a přiměřené legitimnímu cíli sledovanému vnitrostátním právem (rozsudek ze dne 23. května 1996, O'Flynn, C-237/94, Recueil, s. I-2617, bod 19, a rozsudek ze dne 23. března 2004, Collins, C-138/02, Recueil, s. I-2703, bod 66).

33 Ve věci v původním řízení ani ONEM, ani belgická vláda neuvedly ve vyjádřeních, která předložily Soudnímu dvoru, skutečnosti způsobilé odůvodnit odchylku ze zásady rovného zacházení za podmínek uvedených v předchozím bodu.

- 34 Znění čl. 67 odst. 2 a 3 nařízení č. 1408/71 zajistí dovoluje členským státům podmínit získání, zachování nebo opětné nabytí nároků na dávky v nezaměstnanosti získáním dob zaměstnání podle ustanovení vnitrostátních právních předpisů, na jejichž základě jsou dávky požadovány.
- 35 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru předkládajícím soudem ani z vyjádření belgické vlády však nevyplývá, že vnitrostátní právní předpisy vyžadují získání takových dob zaměstnání u belgických pracovníků, kteří tyto doby uskutečnili podle vnitrostátních právních předpisů jiného členského státu.
- 36 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 39 odst. 2 ES a čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1408/71 musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, podle nichž příslušná instituce členského státu bydliště odmítne přiznat státnímu příslušníkovi jiného členského státu nárok na dávky v nezaměstnanosti z toho důvodu, že žadatel nezískal ke dni podání žádosti o dávky na území tohoto členského státu bydliště stanovenou dobu zaměstnání, zatímco se splnění takové podmínky u státních příslušníků tohoto posledně uvedeného členského státu nevyžaduje.

K nákladům řízení

- 37 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 39 odst. 2 ES a čl. 3 odst. 1 nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996, musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, podle nichž příslušná instituce členského státu bydliště odmítne přiznat státnímu příslušníkovi jiného členského státu nárok na dávky v nezaměstnanosti z toho důvodu, že žadatel nezískal ke dni podání žádosti o dávky na území tohoto členského státu bydliště stanovenou dobu zaměstnání, zatímco se splnění takové podmínky u státních příslušníků tohoto posledně uvedeného členského státu nevyžaduje.

Podpisy.